

Tarybos išvados dėl Europos Sąjungos prioritetų Jungtinių Tautų aplinkos asamblėjos trečiojoje sesijoje (UNEA-3)

Taryba priėmė išvadas dėl Europos Sąjungos prioritetų Jungtinių Tautų aplinkos asamblėjos trečiojoje sesijoje (UNEA-3) (2017 m. gruodžio 4–6 d., Nairobis):

„PRIMINDAMA, kad Jungtinių Tautų aplinkos programos Jungtinių Tautų aplinkos asamblėja (Asamblėja) yra pasaulio aukščiausio lygio sprendimų aplinkos srityje priėmimo organas;

PRIMINDAMA, kad Jungtinių Tautų aplinkos programa yra svarbiausia pasaulinė aplinkos institucija, kuri nustato pasaulinę aplinkos darbotvarkę, skatina nuoseklų darnaus vystymosi aplinkos aspekto įgyvendinimą Jungtinių Tautų (JT) sistemoje ir yra patikima pasaulio aplinkos gynėja;

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMA Europos Sąjungos (ES) ir jos valstybių narių įsipareigojimą integruotai įgyvendinti Darbotvarkę iki 2030 m. ir joje numatytus darnaus vystymosi tikslus (DVT), Adis Abebos veiksmų darbotvarkę dėl vystymosi finansavimo, Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos, JT Biologinės įvairovės konvenciją, susitarimus dėl cheminių medžiagų bei atliekų ir kitus aplinkos susitarimus; taip pat PAŽYMĖDAMA, kad šie daugiašaliai įsipareigojimai rodo, kad visos JT valstybės narės turi ir gali veikti kartu sprendžamos pasaulinės svarbos klausimus;

PRIMINDAMA 2017 m. birželio 20 d. Tarybos išvadas „Tvari Europos ateitis. ES atsakas į Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.“^[1], kaip svarbų žingsnį subalansuotai ir integruotai siekiant darnaus vystymosi tikslų;

AKCENTUODAMA ES ir jos valstybių narių įsipareigojimą aktyviai dirbti bendradarbiaujant su JT valstybėmis narėmis, privačiuoju sektoriumi, akademinė bendruomene ir pilietine visuomene siekiant inicijuoti žinių perdavimą ir į sprendimus orientuotą veiklą, kad būtų sukurta žiedinė ekonomika ir užtikrintas integracinis tvarus augimas;

PRIPAŽINDAMA, kad tarša yra skubiai sprendžina visuotinė problema, dažnai turinti tarpvalstybinį poveikį ir sukelianti moksliskai įrodytus padarinius ne tik aplinkos srityje, be kita ko, žmonių sveikatai ir gerovei, ypač pažeidžiamoms grupėms;

PABRĖŽDAMA, jog apskaičiuota, kad dėl patalpų ir lauko oro taršos kasmet pasaulyje per anksti miršta 6,5 mln. gyventojų^[2]; 58 % su viduriavimu susijusių ligų atvejų priežastis yra vandens tarša ir galimybių gauti švaraus vandens ir naudotis sanitarinėmis priemonėmis neturėjimas^[3]; 2 mlrd. žmonių pasaulyje neturi galimybės naudotis kietųjų atliekų surinkimo paslaugomis^[4]; manoma, kad 2010 m. į vandenyną pateko apie 4,8–12,7 mln. metrinių tonų plastiko atliekų^[5], o iš visų laukinės gyvūnijos grupės priklausančių rūšių 557 rūšių atstovai jūroje įspainioja į plastiko šiukšles arba jas praryja^[6]; o cheminės taršos (lakiaisiais organiniais junginiais, švinu, gyvsidabriu) kaina siekia 480 mlrd. USD^[7];

PABRĖŽDAMA didelę prevencijos ir išankstinių veiksmų svarbą sprendžiant taršos problemą; šiuo atžvilgiu PRIMINDAMA prevencijos ir „teršėjas moka“ principus ir DAR KARTĄ PATVIRTINDAMA, kad jie turi būti taikomi veiksmingai;

AKCENTUODAMA, kad taršos problemą būtina veiksmingai spręsti pasaulio, regionų, nacionaliniu ir vietos lygmenimis, ir todėl PABRĖŽDAMA patikimo valdymo poreikį ir LAIKYDAMASI nuoseklaus bei integruoto požiūrio;

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA

1. PALANKIAI VERTINA būsimą Asamblėjos 3-iąją sesiją, kurios pagrindinė tema – „Netaršios planetos link“ (*Towards a Pollution-Free Planet*), o tikslas – pasiūlyti plataus užmojo, veiksmingus bendrus veiksmus siekiant taršos prevencijos ir mažinimo, ir VERTINA pagal Jungtinių Tautų aplinkos programą atliktą darbą teikiant mokslinę informaciją su tarša susijusiais klausimais ir skatinant politikos suderinamumą, ypač esminį indėlį – Jungtinių Tautų aplinkos programos vykdomojo direktoriaus pranešimą Asamblėjos 3-iojoje sesijoje nagrinėjama tema;

2. AKCENTUOJA, kad suderinta ir plataus užmojo veikla ir plataus masto tarptautinių pastangų sutelkimas yra labai svarbūs sprendžiant taršos problemą, atsižvelgiant į sąsajas su klimato kaita, biologinės įvairovės nykimu ir dykumėjimu, kad būtų užkirstas kelias nepageidaujamam poveikiui žmonių sveikatai ir gerovei, ekosistemoms ir gyvybės rūšims, arba tas poveikis būtų gerokai sumažintas, kadangi tarša savo ruožtu kenkia vandens ir maisto saugumui, ekonominiam vystymuisi ir socialiniam teisingumui, įskaitant vienodas galimybes sveikatos srityje;

3. DAR KARTĄ PATVIRTINA, kad esama tvirtų aplinkos ir sveikatos sąsajų ir tai, kad šie du klausimai turi būti sprendžiami bendrai; RAGINA Asamblėjos 3-iąją sesiją priimti sprendimą dėl konkrečių veiksmų ir priemonių, kad būtų sprendžiami konkretūs klausimai, susiję su nepageidaujamu poveikiu sveikatai ir aplinkai, pavyzdžiui, sunkiųjų metalų, atsparumo antimikrobinėms medžiagoms, endokrininę sistemą ardančių medžiagų ir vis intensyvėjančio pavojingų pesticidų ir trąšų naudojimo klausimai; PRIPAŽŪSTA, kad biologinės įvairovės nykimas yra vienas iš svarbiausių riziką sveikatai didinančių veiksnių, kuris taip pat sunkina aplinkos problemas; ir PABRĖŽIA biologinės įvairovės apsaugos ir nualintų ekosistemų atkūrimo naudą sveikatai ir gerovei;

4. AKCENTUOJA, kad visos JT valstybės narės turi stebėti oro kokybės būklę ir tendencijas, nustatyti plataus užmojo tikslus oro kokybės srityje ir įdiegti atitinkamiems sektoriams skirtą politiką ir priemones; RAGINA visas JT Europos ekonominės komisijos (JT EEK) valstybes nares prisijungti prie Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos ir peržiūrėti jos protokolų ir visapusiškai juos įgyvendinti, taip pat skatinti su Konvencija susijusį bendradarbiavimą su panašiais regioniniais forumais pasaulio mastu; PABRĖŽIA, kad svarbu kuo labiau padidinti oro kokybės politikos ir klimato kaitos švelninimo, cheminių medžiagų ir atliekų tvarkymo, biologinės įvairovės, sveikatos, transporto, energijos ir žemės ūkio politikos sinergiją; ir AKCENTUOJA, kad Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos įgyvendinimas labai prisideda prie oro taršos problemos sprendimo;

5. PABRĖŽIA, kad svarbu užtikrinti gerą paviršinio ir požeminio vandens kokybę, reikia įgyvendinti priemones, skirtas vandens kokybės nuolatinės stebėsenos ir vertinimo tobulinimui, ir kuo geriau užtikrinti vandens taršos prevenciją ir mažinimą taikant veiksmingas priemones problemos ištakose ir sparčiau dedant pastangas, kad būtų sumažinta į aplinką išleidžiamų visiškai arba nepakankamai išvalytų nuotekų dalis; AKCENTUOJA didelę tarptautinio bendradarbiavimo vandenų klausimu svarbą ir RAGINA JT valstybes nares prisijungti prie JT EEK vandens konvencijos^[8], atitinkamų jos protokolų ir prie JT konvencijos dėl vandentakių^[9] ir įgyvendinti šias konvencijas bei protokolus;

6. DAR KARTĄ PATVIRTINA ES ir jos valstybių narių įsipareigojimą, prisiimtą pagal JT konferencijoje dėl vandenynų priimtą deklaraciją „Mūsų vandenynas, mūsų ateitis. Raginimas imtis veiksmų“^[10], ir PALANKIAI VERTINA šioje konferencijoje prisiimtus savanoriškus įsipareigojimus spręsti jūrų taršos problemą; AKCENTUOJA, kad reikia skubiai spręsti visų rūšių jūrų taršos, visų pirma sausumoje vykdomos veiklos sukeltos taršos problemą laikantis požūrio „nuo šaltinio iki jūros“, įskaitant taršą maistinėmis medžiagomis, nevalytomis nuotekomis ir pavojingosiomis medžiagomis, taip pat į jūrą išmestomis šiukšlėmis, ypač daug dėmesio skiriant plastikui ir mikroplastikui, taip pat triukšmo taršai ir vandenynų rūgštėjimui; ir RAGINA JT valstybes nares parengti ir patvirtinti priemones ir paskatas, be kita ko, teisės aktus, kad būtų laipsniškai atsisakoma mikroplastiko iš nustatytų pagrindinių šaltinių, sumažinta plastiko gamyba ir skatinamas tvarus jo naudojimas, taip pat dalijamasi geriausios praktikos pavyzdžiais pasaulio mastu;

7. PABRĖŽIA, kad JT valstybės narės ir atitinkamos JT organizacijos turi spręsti dirvožemio taršos ir dirvožemio užterštumo, kylančių iš pasklidusios taršos ir sutelktosios taršos šaltinių, problemas ir kovoti su plačiai paplitusiais šios taršos padariniais, pavyzdžiui, antrine oro tarša, poveikiu žmonių sveikatai, žemės ūkiui ir maisto saugumui, biologinei įvairovei ir ekosistemoms, taip pat tarša azotu; PRIPAŽŪSTA, kad labai trūksta žinių apie dirvožemio taršos mastą ir jos poveikį aplinkai ir sveikatai; ir PRAŠO, kad Asamblėjos 3-ioji sesija spręstų šią problemą;

8. AKCENTUOJA svarbų patikimo cheminių medžiagų ir atliekų tvarkymo viso gyvavimo ciklo metu vaidmenį užtikrinant visuomenės gerovę, siekiant atitinkamų Darbotvarkės iki 2030 m. tikslų, taip pat pereinant prie žiedinės ekonomikos, kartu atsižvelgiant į tai, kad dėl pasaulyje augančios cheminių medžiagų gamybos, jų naudojimo ir prekybos jomis visoms šalims, ypač besivystančioms šalims, tenka vis didesnė našta; taip pat PABRĖŽIA galimą tvariosios chemijos ir kitų požiūrių bei sprendimų, pavyzdžiui, saugių alternatyvių necheminių metodų, vaidmenį sprendžiant šias problemas, kaip matyti iš Asamblėjos rezoliucijos 2/7^[11]; RAGINA JT valstybes nares gilinti žinias apie pavojingas medžiagas ir aktyviau keistis informacija apie chemines medžiagas produktuose, taip pat pakeisti pavojingas chemines medžiagas saugesnėmis alternatyvomis; PALANKIAI vertina tai, kad įsigaliojo Minamatos konvencija; ir RAGINA visas JT valstybes nares ratifikuoti šią Konvenciją ir dirbti siekiant veiksmingai ją įgyvendinti;

9. PABRĖŽIA, kad reikia skatinti savivaldybės dalyvauti programose, skirtose taršos prevencijai ir mažinimui miestuose, taip pat padėti kurti susivienijimus, kad būtų skatinama geriausia praktika, technologinės inovacijos ir geras valdymas, pabrėžiant jų svarbą įgyvendinant Darbotvarkės iki 2030 m. vienuoliktą DVT; taip pat RAGINA įgyvendinti Naująją miestų darbotvarkę, kurioje daug dėmesio skiriama, *inter alia*, oro, vandens, jūrų, dirvožemio ir triukšmo taršai, poreikiui užtikrinti tvarų kietųjų atliekų tvarkymą ir tvarų žemės naudojimą;

10. PABRĖŽIA, kad norėdami pasiekti konkrečių rezultatų taršos prevencijos ir mažinimo pasauliniu mastu srityje turime iš esmės pakeisti mūsų visuomenių prekių ir paslaugų gamybos ir vartojimo būdą, be kita ko, skatindami darnią gyvenseną, tvarų

finansavimą ir žiedinę ekonomiką pasitelkiant ekologines inovacijas, dalijimąsi informacija apie produktų tvarumą, požiūrį „mažiau vartoti, pakartotinai panaudoti, perdirbti“, ekosistemomis grindžiamą požiūrį, integruotus gyvavimo ciklo požiūrius, naujų technologijų ir verslo modelių plėtojimą siekiant sukurti efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką, taip pat bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais keisdamiesi geriausios praktikos pavyzdžiais ir ekspertinėmis žiniomis; RAGINA Asamblėjos 3-iąją sesiją propaguoti šiuos požiūrius; ir PALANKIAI VERTINA tai, kad Tarptautinė išteklių darbo grupė ketina prisidėti prie Asamblėjos 3-iosios sesijos darbo pateikdama išteklių naudojimo pasaulyje ir efektyvaus išteklių naudojimo bei taršos mažinimo sąsajos įvertinimą;

11. TIKISI, kad Asamblėjos 3-iojoje sesijoje bus priimta plataus užmojo, glausta ir į veiksmus orientuota ministrų deklaracija, kurioje bus išreikštas politinis visų JT valstybių narių įsipareigojimas veiksmingai spręsti taršos, įskaitant tarpvalstybinę taršą, problemą;

12. PABRĖŽIA, kad reikia toliau stiprinti ir plėtoti tarptautinį ir regioninį bendradarbiavimą siekiant sėkmingai integruotu būdu spręsti taršos problemą, skatinti tarpusavio sąsajas ir siekti didesnės jų sinergijos pasitelkiant atitinkamus JT organus, daugiašalius aplinkos susitarimus ir tarptautines iniciatyvas; ir PRAŠO Asamblėjos 3-iosios sesijos įgalioti Jungtinių Tautų aplinkos programą sudaryti taršos prevencijos ir mažinimo veiksmų programą prireikus remiantis esamais mechanizmais;

13. PALANKIAI VERTINA Jungtinių Tautų aplinkos programos iniciatyvą Asamblėjos 3-iojoje sesijoje paraginti priimti prasmingus savanoriškus pasižadėjimus ir įsipareigojimus imtis veiksmų siekiant taršos prevencijos ir mažinimo, kadangi tokie įsipareigojimai bus itin svarbi Asamblėjos 3-iosios sesijos rezultatų dalis ir akcentuos į veiksmus orientuotą šios sesijos pobūdį; PALANKIAI VERTINA jau priimtus pasižadėjimus ir įsipareigojimus; ir RAGINA visas JT valstybes nares, atitinkamus JT organus, pilietinę visuomenę, akademinę bendruomenę ir privatųjį sektorių pademonstruoti visuotinį užmojį ir į sprendimus orientuotus veiksmus;

14. RAGINA ES ir jos valstybes nares rengiantis Asamblėjos 3-iajai sesijai pristatyti konkrečius kovos su tarša veiksmus siekiant užfiksuoti atitinkamus savanoriškus įsipareigojimus Asamblėjos 3-iojoje sesijoje;

15. PABRĖŽIA švietimo, mokymosi visą gyvenimą ir visuomenės informuotumo apie aplinkos problemas didinimo svarbą siekiant pabrėžti asmeninę atsakomybę už taršos prevenciją ir mažinimą įdiegiant darnesnės gyvensenos ir vartojimo modelius; šiomis aplinkybėmis PRAŠO Jungtinių Tautų aplinkos programos pateikti gaires dėl informacijos apie produktų tvarumą; ir AKCENTUOJA, kad svarbu, jog plačioji visuomenė būtų patraukliai ir prieinamu būdu informuota apie Asamblėjos 3-iosios sesijos rezultatus, kad kiekvienas žmogus galėtų suprasti taršos prevencijos ir mažinimo svarbą ir tai, kaip tai bus naudinga jo sveikatai, gerovei ir gyvenimo aplinkai, tokiu būdu išryškinant Jungtinių Tautų aplinkos programos ir Asamblėjos vaidmenį užtikrinant reikšmingus teigiamus pokyčius planetai ir kasdieniam žmonių gyvenimui;

16. PALANKIAI VERTINA nuolatinį JT Generalinės Asamblėjos kvietimą JT aplinkos asamblėjos pirmininkui dalyvauti Aukšto lygio politinio forumo darnaus vystymosi srityje sesijoje; PABRĖŽIA Asamblėjos indėlį teikiant politines gaires ir nustatant politinio atsako priemones sprendžiant kylančias ir dar neišspręstas aplinkos problemas įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus; AKCENTUOJA, kad taršos prevencija ir mažinimas yra būtini norint pasiekti Darbotvarkės iki 2030 m. tikslus; ir RAGINA Asamblėjos 3-iąją sesiją nusiųsti aiškią politinę žinią dėl išsamios 6, 7, 11, 12 ir 15 DVT peržiūros 2018 m. Aukšto lygio politiniame forume darnaus vystymosi srityje.

[1] Dok. 10370/17.

[2] Pranešimas *Towards a Pollution-Free Planet*, 2017 m., p. III.

[3] Pranešimas *Towards a Pollution-Free Planet*, 2017 m., p. III.

[4] Pranešimas *Towards a Pollution-Free Planet*, 2017 m., p. III.

J. R. Jambeck ir kt., *Plastic waste inputs from land into the ocean* (*Science*, 2015 m. vasario 13 d.).

Kühn, S., ir kt., *Deleterious Effects of Litter on Marine Life*, in Bergmann, M., ir kt., *Marine Anthropogenic Litter* (*Springer*, 2015 m.).

[7] Pranešimas *Towards a Pollution-Free Planet*, 2017 m., p. II.

[8] Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencija (1992 m., Helsinkis).

[9] Konvencija dėl tarptautinių vandentakių naudojimo kitiems nei navigaciniais tikslams teisės (1997 m., Niujorkas).

[10] 2017 m. liepos 6 d. patvirtinta JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija 71/312.

[11] JT AA rezoliucija 2/7 „Patikimas cheminių medžiagų ir atliekų tvarkymas“.

Press office - General Secretariat of the Council of the EU
Rue de la Loi 175 - B-1048 BRUSSELS - Tel.: +32 (0)2 281 6319
press@consilium.europa.eu - www.consilium.europa.eu/press